

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

§. V. De Officio Datarii, Et Quid Sit Dataria Romana?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

Laurentius Geminus de Geminis, procurator fiscalis curiæ capitoli-
næ.

Joannes Petrus Citri, substitutus locumtenens criminalis Eminen-
tissimi Vicarii.

Dominicus Carbonus, procurator pauperum curiæ capitoli-
næ.

Petrus de Quattrinis, Notarius.

Quoniam vero supra mentio-
nem feci datarii, nunc speciali
§. ejus officium, & quis ve-
niat nomine Datarii, ac quid
per Datariam intelligatur, expli-
cabo.

§. V.

DE OFFICIO DATARII, ET QUID SIT DATARIA
ROMANA?

SUMMARIA.

1. Quando inceperit officium Data-
rii? 2. Unde dicatur? 3. Recen-
sentur varii officiales Datario subor-
dinati & eorum officia. 4. Taxa-

tores quinam dicantur, 5. Quis
fuerit inventor taxæ. 6. Recensetur
taxa officialium Cancellariæ. 7. Enu-
meratur taxa penitentiariæ.

Quæres 1. *Quis dicatur Datarius
quænam ejus origo.*

Resp. 1. Sub quo Pontifice offi-
cium Datarii capturn sit, non re-
peritur scriptum, ante tempora ta-
men Bonifacii VIII. illud extitisse
pro comperto habetur, eo quod è
regione palatii Lateranensis in her-
tis Marchionis Justiniani Xyxtus
quidam pervetustus, quem dicunt
fuisse patrem Datarie tempore Ho-
norii III. quod ipsum pro vera tra-
ditione receptum est, cum Pontifi-
ces tunc apud Lateranum age-
rent.

Innocentius VIII. deinde extru-
xit in Vaticano, ingens sanè &

magnificum ædificium, non solum
Datario ejus ministris, sed etiam
negotiantibus percommodum, quod
Paulus V. dum nova Principis A-
postolorum Petri & Pauli Basilica ex-
urgeret, penitus excidit, & Datariam
ad interius Vaticanum transtulit.

Datarius, sive à dando sive à
datando, prout aliqui litigant, no-
men trahit; idem est ac Cancellari-
us Papæ, cui demandatur munus
datandi, unde Datarius dictus, &
videtur Datarii munus concidere
cum illo, quod antiquis Imperato-
ribus erat præfecti sive comitis sa-
crarum largitionum, de quo est
titulus 35. lib. 1. C. quemadmodum
Elee-

Eleemosinarii munus comiti largitionum rei privatae, de utroque est titulus 6. lib. 12. Codicis. & rescriptum divorum Gratiani, Valentiniani & Theodosii ad Restitutum praefectum urbi, monstrabit quantum honoris muneri huic semper fuit tributum, qui ex questura honore, aut officiali magisterio aut comitiva utriusque ararii nostri attento splendore vixerunt, acclamatione excipiantur soliti, nec praetercauntur ut incogniti. De datario inquit Nicolaus Perottus, Archi-Episcopus Sipontinus, *Cornucopia sua Commentariorum lingua latinae, in verbo Datarium pag. 304.* Datarium quidem novum sed non inelegans nomen, significat autem eum, qui in postulationibus ac litteris manu Pontificis maximi subscriptis diem & locum notat, quibus datae sunt litterae.

Quaeres 2. Quinam sint officiales Dataris subordinati?

Resp. Officiales, qui Datarium quotidie conveniunt, ut mandata circa supplicationum expeditionem recipiant, sunt sequentes:

3 *Primus* in ordine & dignior est subdatarius, cujus curae commissa sunt omnes gratiae, quae vocationem non respiciunt, resignationes, coadjutoriae, suppressiones, uniones, demum excepta vacatione omnes gratiae beneficiales & profanae, hoc est, non beneficiales. Si contigerit Datarium munus Cardinali delatum esse: Subdatarius est curiae praelatus; Si vero Datarium

Cardinalis non sit, tunc incedit in habitu cubiculariorum Papae.

Huic succedit officialis vacationum per obitum, vulgo dicunt officiale delle per obitum, hujus curae commissa omnis beneficii provisio sive illa petatur ex obitu sive ex dimissione sive ex privatione sive ex alio quocunque vacationis modo, hic similitet pensionum super fructibus beneficiorum vacantium impositarum & ministris palatii ac reliquis curialibus distribuendarum rationem, quam confert Datario, pro cujus arbitrio pensiones refervantur, augmentur, vel ad minorem summam reducuntur.

Tertius officialis Datariae est compositionum praefectus delle componende, cujus officium jam pridem venale ad instar aliorum officiorum Romanae curiae vacabilem D. S. N. suppressit ac per ministrum amovibilem administrari voluit; hic juxta normam sibi praescriptam taxat supplicationes, non beneficiorum vacantium, sed aliarum gratiarum, quae ex consuetudine compositionem admittunt, pecuniae quae proveniunt exinde, ut plurimum convertuntur in usum pium, de quibus Datario exactissima redditur ratio; ad eundem spectat incumbere distractioni officiorum pro tempore vacantium Datariae, quae omnia Datarium pretio convento distrahit absque alterius officialis interventu, solummodo actae rei rationem reddit Datario.

QUARTUS

Quartus Dataria officialis est praefectus parvae datae, officiale del dato picciole, cujus munus est supplicationibus adnotare diem concessionis, nec non recipere juramenta fidei ad obtinendas dignitates requisita, requisitas approbationes ordinariorum in concursu factas, nec non aliorum quorumcunque literas dimissoriales & attestations. Si vero providendus praesens in curia sit & approbationem de idoneitate, fide & moribus ordinarii sui non habuerit, eundem remittit ad examinatores in urbe deputatos à quibus si approbationem reportaverit examinatus, confertur ei beneficium; sin minus excluditur à beneficio.

Habet praefectus datarum adiutorem sive socium, qui ei in multis auxilio est, quia per se ipsum omnia adimplere non posset, hic omnium supplicationum datarum antequam ex officio dimittantur, registrum facit compendiosum, luculentius tamen quam nota, quae asservatur in libris vacationum sive per obitum.

Quintus datariae officialis & datarii minister est praefectus officio missarum, inde dictus, quod hinc supplicationes mittantur ad registrum notula à tergo supplicationis adjecta *v. gr.* missa die 18. Februarii. officialis hic omnes omnino recipit supplicationes, quod nulli alteri officialium Datariae competit, cum singuli habeant distincta munera obeunda, receptas notat in libro

qui pendet è pariete, ut faciunt omnes reliqui Datariae officiales eum in finem, ut sollicitatores possint scire, ad quem supplicatio pervenit, & si fortassis retineatur ob aliquam difficultatem eam possint remove, & non prius eas consignat clericis registri, donec illi fecerint quietantiam supplicationum in dicto libro annotatarum; In officio missarum retinentur supplicationes super impetrationibus parochialium & aliarum Ecclesiarum curatarum, ad effectum: ne earum in fraudem officialium cancellariae capiatur possessio in vim supplicationis signatae, literis non expeditis, retinentur inquam, donec fuerint conscriptae Bullae, & pro iis solutum in cancellaria, quod ut fiat, hic officialis exhibet supplicationis retentae copiam, ut desuper fieri possit minuta & conscribi bulla, cujus solutione in cancellaria facta sibi ostensa, illico supplicationem dimittit ad registrum.

Rursus incumbit eidem officiali cura registri supplicationum quae expediuntur per viam secretam, quarum copiam nulli exhibet, nisi de licentia Datarii.

Sextus & septimus Datariae officiales sunt duo supplicationum revisores, horum munus est subtilissima revisione supplicationes examinare, iisque addere & demere juxta stylum Datariae, si quid contineant, quod stylum respuat, vel injustitiam sapiat, habent desuper sermonem

nem cum Datario, & juxta ipsius mandatum expediunt.

Octavus Dataria officialis est revisor dispensationum matrimonialium, cujus curæ commissum est, quidquid spectat ad clausulas restrictivas, præservativas sive interpretativas hujus dispensationum supplicationi apponi solitas.

Hi omnes officiales excepto præfecto compositionum & missarum aut datarum, habent amplissimam facultatem addendi & cassandi quæ volunt in supplicationibus, ex stylo Dataria agnito & approbato per rotam in causa Burgen. Abbatia, secundo Aprilis 1593. coram Cardinale Arragonio.

Reliqui officiales omnes addicti sunt registro supplicationum, in tres ordines divisi, magistros videlicet, registratores & clericos registri distinctos. Postremi recipiunt supplicationes, in suis quaternionibus registrant, notant à tergo supplicationis librum & folium libri, quo fuit registrata; v. gr. lib. 8. anni sexti fol. 50. hoc peracto deferunt quaternionem una cum supplicatione, ad magistros ut auscultent, an supplicatio cum registro concordet, magister accipit quaternionem, & registrator legit supplicationem, si quid erratum, illico corrigit, perlecta supplicatione & per magistrum auscultatâ, ipse in margine registri apponit nomen suum, & priorem litteram Diæceseos supplicationis registrata, à tergo verò ejusdem supplicationis

ponit magnum R. cui inscribit similiter suum nomen, hoc peracto supplicatio mittitur ad cancellariam, & quaterniones, quando sunt completæ, à registratoribus consignantur clericis, qui eas redigunt in libros, seu potius ad redigendum consignant Capellano collegii, qui omnium habet curam, nec non dandi sumpta authentica, sive copias simplices supplicationum petentibus, recepta taxa & præmio non sibi sed collegio.

Ultimo demum veniunt plumbatores, il officio del piombino, qui nempe bullis Pontificiis appendunt plumbum.

Sicut ergo duplex est forum Romæ, in quo obtinentur dispensationes, nimirum pro foro interno & animæ, scilicet in pœnitentiaria, & alterum pro foro externo in Dataria & cancellaria Apostolica, hinc quia utrobique aliqua taxa exigitur:

Nota 1. Taxatores bullarum sunt scriptores Apostolici, quarum normam reliqui officiales cancellariae participant de taxa tenentur sequi, adeo ut si scriptores impetranti voluerint gratificare in parte vel tota in taxa, reliqui teneantur idem servare; taxa autem hujusmodi augetur vel minuitur, vel in universum constituitur, juxta valorem expressum, & gratiarum in litteris expressarum quantitatem & qualitatem, super quibus omnibus scriptores habent suas regulas, officiales vero, qui de taxa participant & apud quos solvitur taxa, sunt

Ee

primo

primo ipsi scriptores, 2. abbreviatores literarum Apostolicarum, & hi duo tantundem recipiunt, & in emolumento taxæ literarum, quæ dicuntur majores, procedunt de pari; tertio loco recipiunt suam taxam sollicitatores apostolicarum litterarum; dixi *suam*: diversa enim est taxa eorum à taxa scriptorum, ipsi enim pro qualibet taxa, quæ non attingit 30. grossos, hoc est tres ducatos de camera, recipiunt ducatum & grossos five Julios tres, quia denarius, qui hodie julius nuncupatur, antiquitus vocabatur grossus, & hoc vocabulum retinuit Dataria, si vero taxa ascendat ad 30. grossos, recipiunt ducatos duos & grossos five Julios duos, neque hanc summam excedunt, quantumcunque taxa excreverit.

Quarto loco suam taxam recipiunt præfectus sollicitatorum, officium à Sixto V. noviter adinventum, & propterea taxa hujusmodi communi vocabulo dicitur taxa nova, five taxa Pallotti, quia Cardinalis Pallottus fuit primus, in quem à Sixto V. hujusmodi officium collatum fuit, & est taxa ista pro singulis bullis, de minori, Julii duo, pro bullis de majori Julii quatuor, pro perpetuis Julii octo. Quinto loco juxta taxam regulantur plumbatores, tam quoad emolumenta propria, quam quoad Vice-Cancellarium, pro quo exigunt unam taxam pro singulis bullis, paræ scriptorum & abbreviatorum.

Nota 2. Taxarum inventor fuit Joannes XXII. ut notat Gonzalez. *ad regul. de valore exprimendo circa finem.* ubi dicit duos libros fuisse exaratos per d. Joannem XXII. in quorum uno continebantur taxa minorum beneficiorum, in altero taxæ majorum & consistorialium.

Nota 3. Taxa quæ solvitur pro expeditione literarum apostolicarum est, juxta Theod. Amydenium *tract. de stylo Datar. cap. 18. num. 48.* sequens ex Decreto Urbani VIII.

Vice-Cancellario.

Pro Ecclesia seu monasterio taxa-6 to in libris camera à 33. usque ad 300. ducati duo; pro taxatis à 300. usque 500. ducati tres, à 500. utque ad 1000. ducati quatuor, pro taxatis à mille & supra, pro singulis quingentis ducatus unus, pro retentionibus monasteriorum solvitur dimidia pars, habita ratione taxæ, & secretario Julii tres, etiamsi provisor ad alia beneficia obtinenda dispensetur super ætate vel natalibus, derogetur conciliis, vel juri patronatus, solvitur tantum pro provisione.

Custodi Cancellaria.

Pro schedula consistoriali custos cancellariæ non audet recipere ultra 5. Julios, neque cogere aliquem invitum ad recipiendas copias, aut ad redemptionem supplicationum, nihil etiam recipit pro commissione formæ juramenti, & tenetur insuper custos pro substituto excedente, & accipit solum, quod imponitur, & in omnem eventum non audet

audet recipere ultra quinque carolenos, pro qualibet expeditione; neque ei licitum augere exactiorem sub prætextu numeri personarum, aut clausularum; idem etiam servatur, in sumptibus, quando alii officiales gratis dant, & ipse custos cancellariæ debet dare gratis, quando partes volunt redimere supplicationes, nihil accipiat, & pro præmissis nihil exigat, pro bullis ultra taxas per scriptores Ecclesiasticos positas, pro redemptione plurium supplicationum, tendentium ad eandem expeditionem, non auget, nisi carolenum unum.

Ofiario.

Pro Ecclesia vel monasterio non taxato in libris cameræ ultra centum ducatos, ducatum unum. Pro retentionibus consistorialium exigit dimidium ejus, quod recepisset in prima provisione, in reliquis toleranda est consuetudo & nihil exigit pro forma juramenti ultra Carolenum unum.

Notario Cancellariæ.

Notarius est contentus tribus Carolenis quoad consensus, qui præstantur in cancellacia, & quoad hujusmodi consensus non habetur ratio aliqua accessoriorum, puta in pensionibus, nec consideratur facultas transferendi, nec regressus ob non solutionem & similibus, nihil etiam audet exigere, prætextu antiquitatis instrumenti.

Abbreviatoribus de Majori.

Pro supplicationibus simplicibus hi non exigunt, nisi quinque ca-

rolenos cancellariæ, vel quinque julios, & si sit duplex: puta resignatio cum pensione vel reservatione fructuum, recipiunt duplicatam mercedem, si addatur regressus, recipiunt etiam quinque carolenos vel julios, pro aliis verò materiis, si sint accumulata, nihil exigunt, nisi quinque carolenos, vel julios; quando plura retinentur, non recipiunt, nisi quia solum faciunt unam minutam; & idem intelligitur, si datur licentia retinendi unum beneficium simul cum Ecclesia, de qua providetur.

De abbreviatoribus de Minori.

Pro prima litterarum visione, cum eas non videant, & minus pro distributione suppositionum, cum ipsi minutas non faciant, capellanus eorum nihil prorsus à quocumque exigit, quoad taxas verò sequitur scriptores apostolicos, nec non prætextu gratiarum factarum per scriptores, desinant dimittere 5. quoad dimissionem 5. toleranda est consuetudo, si expediatur una bulla super supplicatione continente plures gratias, non omittat dimittere 5.

De Scriptoribus Apostolicis.

Pro littera 25. lineas continente, ita ut in qualibet 25. ad minus sint dictiones, unum ducatum auri pro laboribus accipiant, à 25. verò usque ad 40. lineas, pro quibuslibet lineis grossum unum. Littera provisionis Ecclesiæ Parochialis pro eo qui aliam quoque parochialem obtinet, si in ea dispensatio ad duo & cum clausula permanendi posita fuit,

fuit, ad grossos 50. taxant, & idem in similibus gratis fit, quæ in bulla eadem pro una congeminantur. Quoad exactionem ab iis, qui expediunt gratis de mandato Papæ, hi aliquid exigunt sed moderate, non ad rigorem. &c.

*De sollicitatoribus litterarum
Apostolicarum.*

Pro normis monialium nihil exigunt, præter taxam bullæ, pro bullis non exigunt, nisi quæ sunt taxatæ usque ad 30. & unum ducatum & duos carolenos, & à 30. supra duos ducatos & duos carolenos pro Ecclesiis titularibus cum bullis ab eis pendentibus, ultra decem ducatos auri de camera nequeunt recipere, cum declaratione: quod in decem ducatis includatur portio ipsis sollicitatoribus debita tatione annatæ, pensionis vel retentionis; capellani ipsorum nihil exigunt.

De Secretariis.

Pro quavis littera gratis expedita exigunt ducatum unum, juxta *cit.* Decretum Urbani VIII. quoad taxas brevium jubet alte fatus Urbanus standum esse ordinationi Leonis in concilio Lateranensi, nimirum taxatur breve super absolutione ab Apostasia, cum licentia transferendi ad alium ordinem, se removen- di in ordine ad quem se transtulerat, ac deserviendi alicui beneficio Ecclesiastico ad duos ducatos. Super absolutione à censuris pro una persona ad unum, pro pluri- bus verò personis, quotquot nume-

ro fuerint, ad duos, super simplici causæ commissione etiam cum ipsius avocatione & nova commis- sione & illius extensione ad unum, pro dispensatione super defectu oculi ad sacros ordines ad unum, super dispensatione vero de non promovendo ad biennium ad unum, super prorogatione vero una vel pluribus, quot fuerint, ad duos ducatos, non ultra taxatur, pro salvo conductu ad unum ducatum taxatur; ubi notandum quod multo plures taxæ sunt tum ab Ur- bano VIII. tum à Leone *late.* sed quia hodie non exiguntur, & potius gratis conceduntur, eos omisi re- censere. In expressione autem taxæ idem significant Turonensis, carolenus & julius aut grossus.

Porro taxa scriptorum pœnitentiariæ est sequens: 1. De matrimo- nio ignoranter contracto, sive consummato sive non, in quarto consanguinitatis vel affinitatis, Tu- ronenses septem, de scienter con- tracto sive consummato sive non, in quarto simili augetur taxa ratio- ne absolutionis à generali excom- municationis sententia eis impo- nenda, de duobus, & sic taxatur ad novem. 2. In tertio consan- guinitatis vel affinitatis gradu taxa- tur ad 14. Si verò scienter sit contractum vel consummatum propter absolutionem ratione sen- tentiæ excommunicationis injun- gendæ, hujusmodi taxa de duobus augetur & taxatur ad sedecim, in secundo affinitatis gradu concedi- tur

tur absolutio & committitur confessorio, ac sunt literæ clausæ, & hæc solummodo, quando negotium est penitus occultum, & quando provenit ex actu fornicario, & additur in fine literarum: præsentibus laniatis, & taxatur ad 24.

Taxa quoad absolutionem ab homicidio.

Si presbyter aut alius in sacris ordinibus constitutus ejus invasorem vim vi repellendo & se defendendo, nec aliter mortis periculum evadere sperans occiderit, si petierit ad cautelam absolvi & cum eo dispensari, aut aliàs ad beneficia habilitari, taxatur ad decem & octo. Declaratoria super homicidio, si tales noluerint per viam declaratoriam, cum suis declarationibus juridicis, taxatur ad sex, & si hujusmodi homicidia non possent declarari & partes petierint per viam absolutio- nis ex quo non habet locum declaratio, vel quia dederunt operam rei illicitæ, aut quia alias aufugere potuissent, taxatur ad triginta.

Presbytericidium taxatur ad sex, pro illo verò, qui interfuit bellis, 18. & si velit super infamia, ad 20. & si velit ad beneficia quæcunque alias rite obtenta, ad 18.

De commutationibus votorum.

Commutatio voti religionis simplicis in foro conscientie tantum taxatur ad 12, liminum vero Apo-

stolorum ad 10. sepulchri Domini ad 10. S. Jacobi in Compostella similiter ad 10. & litteræ mittuntur ad Datarium, non autem in voto religionis. Commutatio jejuniorum taxatur ad 4. alterius verò abstinentiæ, quæ subsistente causa servari non potest, ad 4.

De Dispensatione Illegitimorum & Spuriorum.

Officium pœnitentiariæ cum illis dispensat in prima forma tantum, videlicet ad omnes etiam ordines sacros & unum beneficium Ecclesiasticum, & taxatur ex antiqua consuetudine ad sex. & si tales ob eorum merita uberiorem petierunt gratiam, datur ad aliud beneficium, & taxatur ad septem, si verò tertio & ultimo illis aliqua fiat gratia, conceditur ad tertium beneficium cum clausulis consuetis & taxatur ad decem. Et si tales illegitimi tacito hujusmodi defectu se promoveri fecerint, tunc augetur prima forma de uno turonensi, ratione absolutionis impendendæ ab excessibus hujusmodi, videlicet ad unum, & si tales illegitimi fecum dispensari petierint, ut obtinere possint beneficia, alias per eorum genitores obtenta, cum suis debitis limitationibus conceditur, videlicet, dummodo iisdem beneficiis genitoris, immediate non succedant, nec in altaris ministerio cum illis concurrant, & taxatur ad sex.

Ee 3

De

De promotis & promovendis.

De promovendis ad ordinem subdiaconatus in anno 16. taxatur ad 10. de promovendo autem ad ordinem Diaconatus in anno 18. ad 10. si vero in 19. ad ordinem hujusmodi Diaconatus, ad sex, licentia promovendi ad Presbyteratus ordinem in 24. anno, cum 23. annum primum attigerit, taxatur ad 12.

Plura quoad taxas Romanas addit ac recenset Theod. Amydenius in tract. de stylo Datarie cap. 18. à num. 37. quem ibidem consule.

Cæterum ad Cancellariam spectant sequentes:

Eminentissimus & Reverendissimus D. Petrus S. Laurentii in Damasco Cardinalis Otthobonus, S. R. E. Vice - Cancellarius & summissa.

Illustrissimi & Reverendissimi Domini Prælati.

Franciscus Columna, Romanus, Regens.

Abbreviatores Majoris Præfidentie.

Leonardus Ghezzius, Neapolitanus, Decanus.

Joannes Franciscus Gomez Homen, Romanus.

Laurentius Vannicellus, Romanus, Felix Passerinus, de Nursia.

Carolus Cerrus, Romanus.

Petrus Paulus Testa, Romanus.

Joseph Nigronus, Romanus.

Nicolaus Lercarius, Januensis.

Petrus de Carolis, Romanus.

Lazarus Pallavicinus, Januensis.

Antonius Xaverus de Gentilibus Romanus.

§. VI.

DE MILITARIBUS ET RELIQUIS OFFICIIS AC HONORIBUS IN CURIA ROMANA OBTINERI SOLITIS.

Inter officia militaria Pontificis primum obtinet il Generale delle Guardie di sua Santita. Custodia autem Helvetorum continet 300. milites, his accedunt duæ Compagnia Equitum Cavaleggieri, quævis autem Compagnia est 50. equorum.

2. Il generale di Santa Chiesa, qui præest reliquis militibus status sive territorii Romani, sub hoc numerantur 500. majores & minores officiales sive Præfecti militares,

3. Il Castellano di S. Angelo, qui præest & dirigit præsidium præ-